

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus IV. De immensitate Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ARTICULUS III.

De Infinitate DEI.

ad q. 7.

S U M M A R I A.

- 1. *Acceptio & divisio infiniti.*
- 2. *Infinitas DEI de fide.*
- 3. *Habetur tum ex ratione entis à se, tum actus puri.*
- 4. *Essentie create possibilitas pendet à divina sapientia.*
- 5. *A qua mediè & radicaliter etiam pendet rerum impossibilitas.*

§. Unicus.

Infinitas DEI exponitur, & asseritur.

1. Infinitum ex ipsa vocis notione illud dicit, quod sine seu terminis caret. Aliud dicitur infinitum simpliciter & in toto genere entis; aliud secundum quid, hoc est, in certo genere entis, ut si daretur infinita linea, tantum esset infinita in genere quantitatis, si daretur infinitus calor, esset infinitus in genere qualitatis.

2. Conclusio. DEUS est per essentiam simpliciter infinitus. Est de fide S. textu pl. 144. *Magnitudinis eius non est finis.* Baruch. 3. *Magnus est, & non habet finem, excelsus & immensus.* Ideo S. PP. præsertim Damascenus l. 1. de fide, DEUM vocat *interminatum essentie peragui.*

3. Deducitur tum ex ratione entis à se, tum ex ratione actus puri. Nam ens, quod caret limitationibus & terminis essendi, est infinitum simpliciter & in genere entis, DEUS caret limitationibus, ac terminis essendi, ergo. Minor probatur: Omnis terminus, quo potest actualitas essendi limitari, aut est extrinsecus, aut intrinsecus; sed DEUS seu ens à se & per essentiam utrumque excludit, ergo. Minor probatur: quia terminus extrinsecus est causa produciens, quem excludit ut ens à se, rursus terminus intrinsecus esset essentia

quatenus receptiva & contractiva existentia, sed esse à se est formalissimè ipsa DEI essentia, adeoque esse irreceptum, sicque infinitum in genere entis. Rursus: actui puro nulla potest abesse entis perfectio, consequenter debet esse infinitus in omni genere entis.

Obijcies. Etiam si rerum essentia suam possibilitatem habeant à se & non independenter ab alio, non ideo sequitur ipsas esse infinitas; ergo tamen si DEUS sit ens à se, inde tamen non rectè inferatur, quòd sit infinitus.

Resp. negando suppositum antecedentis; nam essentia create possibilitas dependet à dictamine divinæ sapientiæ: neque (si loquamur per rationem à priori) verum est, ideo DEUS potest hominem potius ponere quàm chimeram, quia ex se possibilis est, vel non repugnat: sed ideo possibilis est, quia omnium rerum artifex divina scientia in suis ideis dicitur, ita & non aliter fieri debere. Non ideo tamen DEUS Angelum, vel hominem potuit aliter facere, quàm sit possibilis, quia istud dictamen, & ista idea pertinent ad scientiam necessariam simplicis intelligentiæ, divinæ voluntati præsuppositam.

Dices: Impossibilitas rerum, v. g. chimera, non fundatur aut pendet ex DEO; penderet enim ex defectu divinæ potentia, quòd dicere est absurdum, ergo neque possibilitas opposita penderet ex DEO. Resp. neg. antec. Etiam si enim non immediatè, mediatè tamen & radicaliter etiam ipsa impossibilitas & repugnantia rerum fundatur non in defectu, sed perfectione divinæ potentia & scientia; quippe quæ dictando & continendo perfectionem alicujus essentia & naturæ, hoc ipso facit illam repugnantem & impossibilem cum altera adæquatè distincta.

ARTICULUS IV.

De Immensitate DEI.

ad q. 8.

S U M M A R I A.

- 1. *Explicatio immensitatis.*
- 2. *Fides docet DEVM immensum.*
- 3. *Ratio S. D. probat ex Omnipotentia.*
- 4. *Alia operatio DEI immanens, alia virtualiter transiens.*
- 5. *Autoritas script. pro ratione S. D.*
- 6. *Ratio ex contactu virtutis.*
- 7. *Instantia ex immediatione virtutis occurritur.*
- 8. *DEVS de novo est in creaturis per illarum immutationem.*
- 9. *Et tanquam illas continens.*
- 10. *Specialis DEI presentia reduciatur in operationem.*

- 11. *Negatur petitio principii.*
- 12. *Quomodo prius sit esse, quàm operari.*
- 13. *Immensitas constituitur per virtutem operandi.*
- 14. *Ideo prior operatione.*
- 15. *Immensitas distinctum attributum ab omnipotentia.*

§. I.

Exponitur & asstruitur immensitas DEI.

CONsideratà absolutà infinitate, nunc consideramus modum infinitum DEI existendi in rebus, qui dicitur immensitas, estque virtus infinita

G 3

nita repletiva loci, seu virtus diffusiva sui per omne spatium: actualis quippe diffusio & repletio loci, non ab aeterno, sed ex tempore DEO convenit per connotationem ad creaturas existentes, & aliàs ubiquitas, vel omnipræsentia dicitur: ac virtus diffusiva necessariò & ab aeterno DEUM denominat, ideoque constituit attributum Immenfitatis.

2. CONCLUSIO. *De fide est DEVM esse immensum.* S. D. q. 8. a. 1. & 2. Constat ex Symbolo Athanasii: *Immensus Pater, immensus filius, &c.* ex Concil. Later. in c. *firmiter* è pluribus S. script. textibus, ut pl. 138. *quò ibo à spiritu tuo?* in qua Chrysol. *Quò à te proficiat? omnia implet, omnibus ades, non per partes, sed omnibus simul totus.* Jer. c. 33. *Nunquid non velum & terram ego impleo?* Neque Ethnicos hæc veritas latuit, è quibus Sen. l. 4. de benef. c. 8. *nihil ab ipso vacat, opus sum implet.* & Poëta

Jupiter est, quodcumque vides, Jovis omnia plena.

3. Rationem immensitatis dat S. D. ipsam omnipotentiam; sicut & actualis omnipræsentia, operationem DEI in rerum omnium essentias intrinsecè illabentem: Ibi DEUS est intimè præsens per substantiam, ubi operatur: sed DEUS *omnia in omnibus operatur*, etiam ipsum esse rerum: ergò DEUS est rebus omnibus intimè præsens: cumque virtus omnia in omnibus operandi ipsi ab aeterno conveniat: etiam ab aeterno convenit virtus omnia replendi, seu in omnibus existendi, quæ est immensitas.

Cæterum duo hic enascuntur dubia, primò: an hæc data ratio Immenfitatis sit formalis & adæquata? Secundò. An DEUS ratione suæ Immenfitatis de facto sit in spatiis imaginariis? hoc est in illa vasta & inani capedine, quæ ultra cæli supremi extimam superficiem secundùm nostram imaginationem in immensum extenditur. Sit igitur ad prioris quæstionis resolutionem,

§. II.

Propugnatur ratio D. Thomæ.

4. SUPPONITUR aliam esse operationem DEI penitus immanentem, aliam virtualiter transeuntem: quamvis enim omnis operatio DEI sit actus formaliter immanens, utpote actus intellectus vel voluntatis, non solum in DEO, sed penitusidem cum ipso existens, aliqui tamen nullum relinquunt effectum creatum, suntque actus necessarii, quibus v. g. se ipsum cognoscit, amat, &c. aliqui relinquunt effectum creatum, ut est creatio mundi, justificatio &c. ideoque dicuntur virtualiter transeuntes, nempe non ratione sui & ex parte DEI; sed ex parte & ratione effectus producti. De qua posteriori proinde operatione procedit quæstio.

5. CONCLUSIO. *Operatio DEI virtualiter transeuntes est ipsi ratio formalis existendi in rebus.* Ita cum Angelico Doctore ejus Discipuli. Probatur primò autoritate: nam Regius Propheta pl. 138. & Apost. act. 17. non aliunde divinam probat omnipræsentiam, quam ex ipsius intrinseca operatione. David quippe postquam dixerat: *si ascendero in celum, tu illic es.* &c. hanc subjungit causalem: *etenim illuc manus tua* (hoc est vir-

tus & operatio) *deducet me, & tenebit me dextera tua.* Ille verò ut Atheniensibus persuaderet: *DEVM non longe esse ab inoquoque nostrum, rationem reddidit: in ipso enim vivimus, movemur, & sumus.* Eandem dat rationem D. Anselmus Monol. c. 22. *quoniam nihil sine DEO potest aut esse, aut conservari, dicere cogimur, DEVM ubique & semper esse.*

Probatur secundò fundamentali ratione S. D. 6. Cùm substantia præsertim spiritualis se sit indifferens ut sit in aliquo vel nullo; in hoc, vel illo loco, propriumque substantiæ sit, non in aliquo, vel ad aliquod, sed esse & dici ad se, & in se: ideoque formalis ratio essendi in loco non potest esse rei substantia, sed dimensio & contactus: atqui DEUS ad res creatas non habet alium contactum quam virtutis, qui est operatio ipsius; ergo non nisi per contactum virtutis seu operationem formaliter est in rebus. Sic etiam S. D. in 1. dist. 37. q. 1. a. 2. dicens: *Essentia DEI cum sit absoluta ab omni creatura, non est in creatura, nisi in quantum applicatur sibi per operationem, & secundum quod operatur in re, dicit esse in re.*

Dices: Hac ratione nondum probari, quòd DEUS rebus omnibus sit præsens per suam substantiam: quia ad contactum operationis non necessariò requiritur suppositi immediatio, sed sufficit immediatio virtutis.

Sed contra est. Operatio de qua cum Apostolo & D. Anselmo S. D. loquitur, & virtus operativa, est illa, quæ DEUS omnia in omnibus operatur, conservando illorum esse; sed hæc operatio necessariò requirit immediationem suppositi: nam virtus influxiva totius esse, ejusque conservativa est virtus creativa totius entis, quæ sicut & ipsa creatio activa est intranea DEO & cum ipsius esse identificata, ut ex Philosophicis suppono; atqui hæc virtus operativa est influxiva totius esse; ergo est penitus identificata cum esse divino; ac proinde si DEUS per suam operationem fiat præsens immediatione virtutis, hoc ipso quoque fit præsens rebus secundùm immediationem suppositi. Major constat, quia virtus influxiva & conservativa totius esse est causativa entis ut sic tanquam effectus universalissimi ex nihilo producti; cum subtracto tali influxu res protinus abiit in nihilum; sed hæc est virtus creativa: ergò,

Confirm. primò. DEUS tanquam in se immutabilis de novo existit in creaturis non per sui immutationem aut applicationem ad creaturas, sed ipsas immutando, sibi que applicando; sed hoc fit per operationem transeuntem, ergo.

Confirm. secundò. DEUS est in rebus tanquam illas continens & ut Apost. Hebr. 1. *portans omnia verbo virtutis sue*, & quatenus illabitur in earum essentiam & terminos essendi: nam hæc est intima præsentia soli DEO propria; sed hoc fit per ipsius operationem virtualiter transeuntem & conservativam ipsius esse. *In essentiam enim* (inquit, S. D. in 2. d. 8. q. 1. a. 5. ad 3.) *non intrat, nisi ille, qui dat esse, scilicet DEVS Creator.*

Confirm. tertid. Specialis DEI præsentia, quæ DEUS v. g. iustis est præsens per gratiam, beatis per gloriam, reducit in ipsius operationem virtualiter transeuntem: ergo & omnipræsentia universalis.

Dices

11. Dices primò. Hæc ratio S. D. videtur petere principium, quia omnipræsentiam DEI probat per immediationem suppositi, quæ ipsa nihil aliud est, quàm interna præsentia, ergo. Resp. nego antec. ejusque probationem: nam S. D. ultimò probat omnipræsentiam DEI ex universalissimo modo operandi, necessariò procedente ex virtute increata & inferente immediationem suppositi.
12. Dices secundò. Prius naturâ est DEUM esse alicubi, quàm ibi operari: ergo ex operatione transiente DEI non rectè probatur ipsius omnipræsentia & immensitas. Antec. probatur: quia operari sequitur ad esse, & prius est rem esse, quàm operari.
- Resq. nego antec. & ad probationem dist. antec. prius est esse quàm operari ad extra in linea essendi, conc. in linea locandi, vel essendi alicubi, sic nego. Nam in linea locandi, primum est ratio locandi, alterum ipsa res locata.
13. Dices tertio. DEUS ab æterno fuit immensus,

quamvis ab æterno nihil fuerit operatus: ergo immensitas est prior ratione quàm operatio. Resp. conc. totum, quia immensitas formaliter non constituitur per operationem sed per virtutem operandi.

Dices quartò. Immensitas DEI reddit DEUM rebus præsentem præsentia infinita: sed immensitas est prior operatione; ergo DEUS per prius redditur præsens rebus, quàm operetur in ipsis. Resp. dist. min. immensitas ut virtute DEUM faciens præsentem, est prior operatione conc. faciens actum præsentem nego. ergo per prius DEUS redditur rebus præsens, quàm operetur, virtute, conc. actum præsentem nego conseq.

Si dicas: Hæc ratione immensitas non constituet distinctum attributum ab omnipotentia. Resp. nego seq. nam immensitas non constituitur formaliter per virtutem operandi præcisè ut talem; sed per ipsam ut diffusivam divinæ substantiæ & virtualiter extensivam sine fine & termino in infinitum.

ARTICULUS V.

Sitne DEVS in spatiis imaginariis.

SUMMARI A.

1. DEVM non esse in spatiis imaginariis probat multiplex ratio.
2. Simul auctoritas S. script. & PP.
3. Rejicitur ubicatio intrinseca absoluta.
4. Quæ sententia SS. PP. dicant DEVM esse supra & extra mundam.
5. Obijciunt paritas de æternitate.
6. Eadem retorquetur negando anterioritatem formalem in æternitate.
7. Disparitas inter æternitatem & immensitatem.
8. Non sequitur ex nostra sententia DEVM posse esse diversim vel mutabilem.
9. Immensitas sequitur ad duplex attributum.
10. DEVS ubique per essentiam, potentiam, & præsentiam.
11. Nulli creatura communicabilis ubiquitas.

§. I.

Impugnatur existentia DEI in spatiis imaginariis.

CONCLUSIO. DEVS actu non est in spatiis imaginariis. Ita Thomista. Ratio ex dictis est primò, Deus actu ubi est, ubi operatur: sed Deus defacto nihil operatur in spatiis imaginariis: ergo in illis actu non est. secundò. In nihilo nihil est, inquit S. D. in 1. d. 37. q. 1. a. 3. sed illa spatia imaginaria & mundi possibili actu nihil sunt, ergo.

Tertio. Nihil dicitur existere in rebus imaginariis, v. g. non dicimus, accidentia Eucharistia existere in subiecto imaginario: ergo etiam in spatio imaginario nihil rectè dicitur existere.

Quartò. Verbum Divinum priusquam mundus fuit productus, ab æterno non dicitur fuisse in mundo imaginario, sed in principio æternæ generationis, Verbum erat apud DEVM. Jo. c. 1.

ergo etiam si mundi plures extra hunc mundum producibiles in infinitum, tamen non rectè dicitur DEUS in iis existere, sicuti nullo adhuc existente mundo ab æterno existeret in se ipso, non in mundis possibilibus, prout testantur SS. & antiqui PP. D. Aug. in pl. 122. *Antequam DEVS faceret Cælum & terram, ubi habitabat? & antequam faceret sanctos, ubi habitabat? in se habitabat DEVS, apud se habitabat, & apud se est DEVS.* Tertull. l. adv. Prax. c. 5. *ante omnia DEVS erat solus, & ipse sibi locus, & omnia.* Dionysius Carthus. in 1. d. 37. q. 1.

Dic ubi tunc esset, cum præter eum nihil esset? Tunc ubi nunc, in se, quoniam sibi sufficit ipse.

D. Bern. l. 5. d. confid. c. 6. similiter interrogans, *ubi erat DEVS, antequam mundus fieret?* Respondet. *Non est, quod quæras ultra, ubi erat? præter ipsum nihil erat: ergo in se ipso erat.*

Dices: Hæc quidem probare DEUM non esse in spatiis imaginariis per præsentiam & ubicationem relativam, non autem probare, quòd DEUS ibi non sit per suam absolutam præsentiam & ubicationem suæ essentiæ intrinsecam, per quam non tam in spatio imaginario, quàm in se ipso est ultra cælos in immensum diffusus, prout indicat S. script. Job. 11. *Excelsior cælo, profundior inferno.* SS. PP. passim dicentes cum D. Gregorio 2. Moral. c. 8. & Damasceno, *DEVM esse extra omnia & ultra omnia, omnia ambiendo terminantem, & super omnia existentem.* imò ipse S. D. quodl. 12. a. 1. *DEVM non tantum esse in his, que sunt, sed etiam in imaginariis & in præteritis, & in futuris.*

Sed contra est, quòd S. D. non aliam agnoscit quàm relativam præsentiam & ubicationem: & illa DEI absoluta præsentia vel ubicatio, in intrinsecis ac modalibus ubicationibus fundata, sit fictitia. Ita enim d. 39. q. 2. a. 3. *hinc DEO, inquit,*

ab